

KILAVUZUN KİM?*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm,

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmid dîn...

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Konuşmamızı Kur'an-ı Kerim'in okunmasıyla açtığımız için ve okunan Kur'an-ı Kerim de, bizim anlamamız, dinlememiz, öğüt almamız ve istifade etmemiz, o emirlere uymamız için Allah tarafından indirilmiş olduğu ve Peygamber SAS tarafından bildirildiği için, okunmuş aşr-ı şerifin izahından başlamaya Allah'ın izniyle niyet ettim.

a. Muhkem ve Müteşâbih Ayetler

Okunan ayetler, Âl-i İmran Sûresi'nin birinci sayfasından:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ
مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ
إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ
مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

(آل عمران: ٧)

(*Hüve'llezî enzele aleyke'l-kitâb*) “Odur senin üzerine ey Peygamber, indiren, vahyeden...” Yâni kaynak Allah... Peygamber Efendimiz sâdece elçi... Sâdece, kendisine kitap indirilen, kitabı insanlara nakletmekle vazifeli olan, beşîr ve nezîr, müjdeleyici ve korkutucu bir tebliğci... İndiren Allah! İndirmesi hikmetli, güzel; rahmetinden, lütfundan kaynaklanıyor.

Kendilerine hitab olunan insanların, bu kitabı tanıması, bilmesi, anlaması lâzım! Anlatılsın, anlaşılsın diye kendi dillerinden indirildiği, bir başka ayet-i kerimede bildiriliyor:

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ

(الشعراء: ١٩٥)

(*Bi-lisânin arabıyyin mübîn*) [Apaçık Arapça bir dille...] (Şuarâ, 26/195) Arapça indirildi; çünkü, kavim Arap... Anlasınlar diye Arapça indirildi. Onun için, sizler ve bizler, bütün müslümanlar, dinimizin kaynağı Kur'an-ı Kerim'i iyice tanımamız ve bilmemiz lâzım!

Buradaki kamp hayatımızda, bir taraftan Allah'ın nimetleri içinde yüzüyoruz. Rahmetinin âsârına gark olmuş durumdayız. Bir taraftan

da, hiç olmazsa okumaktan başlayalım diyerek, Kur'an-ı Kerim'i okuma çalışmaları yapıyorsunuz. Zaman aralarında, yemekten sonra, namazdan sonra, çok önemli çalışmalar yapıyorsunuz. En kârlı, en feyizli, en güzel, Allah'ın en râzı olduğu, en sevaplı çalışmayı yapıyorsunuz. Bu iş böyle, harfleri öğrenmekle başlar. Mânâsını anlamasa bile, "Bir insan Allah dediği zaman; Allah, her bir harfi için –hem *elif*, hem *lâm* ve hem de *he* harfleri için– kat kat sevap verir." diyor Peygamber Efendimiz...

Bu kitabı sevmek lâzım! Bu kitabı öpüp başına, anlayıp aklına koymak lâzım! Yerleştirip gönlüne koymak lâzım! Kur'an, insanın gönlünde olması lâzım! Bütün hareketlerinin esası, hayatının anayasası olması lâzım!

مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ
مُتَشَابِهَاتٌ

(*Minhü ayâtün muhkemât*) Kur'an-ı Kerim'in ayetleri çeşitlidir. Bir asra inmediği için, bir nesle bir devre inmediği için, bütün asırlara hitab ettiği için, Allah'ın kelâmı olduğu için, çok esrarlıdır. Çok esrarlı olduğu için de, insanoğlu Kur'an'ı Kerim'in tüm mânâlarını, ayetlerini anlayamaz. Denizler mürekkep olsa, ormanların ağaçları kalem olsa, yaza yaza mânâlarını bitiremez. (*Minhü ayâtün muhkemât*) "Bir kısım ayetler vardır ki, muhkem ayetlerdir. Hikmetli, açık, sağlam, anlaşılması kolay, hükmü âşikâr ayetlerdir.

(*Ve uharu müteşâbihât*) Bir kısım da müteşâbih ayetler vardır. Bazı ayetlerde işâretler vardır. Kitapları araştırırsınız, terlersiniz, göbeğiniz çatlar, yorulursunuz; mânâsını bulamazsınız. Ağzınız susuz kalır, dudaklarınız susuzluktan çatlar kalır.

Bana birisi sordu:

“—Bana birisi şöyle dua öğretti: ‘*Kâf, hâ, yâ, ayın, sàd kifâyetünâ... Hà, mim ayın, sin, kâf himâyetünâ... Feseyekfîkehümü’llàhu ve hüve’s-semîu’l-alîm... Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâhi’l-aliyyi’l-azîm.*’ Bu duanın mânâsı nedir, kaynağı nedir?”

Tefsirleri araştırıyorsunuz. İbn-i Kesîr, hadislerle dayalı sahih rivayetlerle tefsir ediyor. Kur’an-ı Kerim’in orasına bakıyorsunuz, öbür tarafına bakıyorsunuz, esrar... Öbür tarafa geçiyorsunuz; *Hâ, mim, ayın, sin, kaf* ne demek? Elmalı’ya bakıyorsunuz, bir şey söylemiyor... İbn-i Kesîr’e bakıyorsunuz, bir şey söylemiyor. Benim Türkiye’de bir sürü tefsir kitabım var; hangisine baksan, kim bilir ne söyleyecek ama, esrarlı...

Bir kısım ayetler vardır ki, esrarlıdır. Belki sana, belki bana değildir hitap ama, belki ileriki asırlardır... Belki Levh-i Mahfuz’la Kur’an-ı Kerim arasında, Fâtiha ile Kur’an-ı Kerim arasında, Allah-u Teâlâ Hazretleri ile Habîb-i Edîb’i arasındaki mânevî bir takım esrarla ilgili... Bunlar ne olacak? Aynen muhafaza edilecek. Böyle inmiş; bir harfi değiştirmeden, anlaşılсын anlaşılmasın aynen muhafaza edilecek.

فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ

اِبْتِغَاءُ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءُ تَأْوِيلِهِ

(*Feemme'llezîne fî kulùbihim zeyğun*) Her insan doğru değil ki, her insanın kalbi temiz değil ki, her insanın niyeti hâlis değil ki... Her insan Allah'a tam bağlanmış değil ki... Her insan Allah'ın rızâsını kazanmak için çalışmıyor ki... Allah kimisine imanı nasib etmemiş, iman içine girmemiş, kafası ayıklanmamış... Kalbi fesattan kurtulmamış, ahlâkı kötülükten kurtulmamış... Kalbi eğri büğrü...

(*Feemme'llezîne fî kulùbihim zeyğun*) “Kalbinde eğrilik, bozukluk, nifak, küfür, şirk olan; kötü huy, bozuk niyet olan kimseler; (*feyettebiüne mâ teşâbehe minhü*) giderler, müteşâbih ayetler üzerine takılırlar, onlar hakkında ileri geri konuşurlar.” O müteşâbih ayetlere, esrarlı ayetlere; esrârının kitaplarda söylenmemiş olduğu, Habîb-i Edîb'inin gönlünde gizli kalmış olduğu, evliyâsının gönlünde gizli kalmış olduğu ayetlere takılırlar. Onlar üzerinde dururlar, ileri geri konuşurlar.

(*İbtiğâe'l-fitneti*) Neden yaparlar? Ortalığı karıştırmak için, müslümanları şaşırtmak için... Dini rayından çıkartmak için, Rasûlüllah'ın getirdiği mesajı bozmak için... Allah'ın yeryüzüne rahmet olarak indirdiği dinin gelişmemesi için... Hasetlerinden, kırgınlıklarından, rekâbetlerinden...

“Vay, bizim dinimizden sonra yeni bir din

geldi... Bizim peygamberimizden sonra başka bir peygamber geldi... Bizim kitabımızdan sonra başka bir kitap geldi...” diye hasetlerinden... (Ve’btigħae te’vîlih) Fitne çıkartmak niyeti ile onu yorumlarlar. Şöyle de, böyle de...

Senin yorumladığın söz, sıradan bir söz değil ki; Allah’ın kelâmı! Beni anlattığım bir hikâyeyi, bir haberi, benim söylediğim bir sözü yorumlamak sana zarar vermez. Fakat, Allah’ın kelâmını yanlış yorumlarsan, cehennemde yerini hazırla! Rasûlüllah SAS’in hadisini yanlış yorumlarsan, Rasûlüllah’ın söylemediği bir sözü söylersen, cehennemdeki yerini hazırla!

İbn-i Mes’ud RA’ın rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:¹

وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

(حم . ت . حسن صحيح، ق. عن ابن مسعود)

(Ve men kezebe aleyye müteammiden felyetebevve’ mak’adehû mine’n-nâr.)

“Kim bana kasden yalan isnad ederse; yâni benden bir şey duymuş gibi ‘Rasûlüllah’tan şöyle duydum.’ deyip de, aslında benim söylemediğim sözü söylemişim gibi bir yalan

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.524, no:2257; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.389, no:3694; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IX, s.205, no:5304; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.383, no:2015; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.175, no:7275; Beyhakî, *Sünenü’lKübrâ*, c.X, s.94, no:19993; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.102; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.329, no:561; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.431, no:29257; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.IX, s.451, no:8801.

ortaya atarsa; (*felyetebeve' mak'adehû mine'n-nâr.*) cehennemde oturacağı yere kendisini hazırlasın, hazırlansın!” buyuruyor. Yâni, “Cehenneme girecek, orada cayır cayır yanacak!” demek.

Allah'ın kitabına tam hürmet etmek, tam saygı göstermek lâzım! Okunurken, eller dizde olması lâzım! Huzur, huşû içinde olmak lâzım! “Eğer dağlara inseydi, dağları paramparça ederdi. (*Hâşian mütesaddian*) Allah'ın haşyetinden titrer, boyun bükmüş vaziyette bulurdun.” buyrulmuş. Dağlara inmemiş de, senin gibi anlayışlı bir mahlûka inmiş. Senin dağlar kadar haşyetin yok mu? Huşûun, hudûun yok mu?

Ona saygı göstermek lâzım! Okunurken konuşmamalısın, sözünü kesmemelisin, başka bir işle meşgul olmamalısın! Oturmalısın, can kulağı ile dinlemelisin. “Bu benim Rabbimin bana hitabı!” demelisin. “Allah CC bana şeref vermiş, bana hitab etmiş; ne mutlu bana!” demelisin, kelâmı öyle dinlemelisin! Kelâm Allah'ın kelâmı, hitab sana... Sana hitab edilirken, sen sağa sola dönersen olur mu, mümkün mü? Can kulağıyla dinlemek lâzım!

Yorumu isabet etmediği zaman, yanlış anlaşıldı mı; hem kendisinin, hem de etrafındaki onu dinleyen birçok insanın cehenneme gitmesine sebep olur.

Bu arada size ihtar edeyim, en önemli şeylerden birini söyleyeyim: İnsanın kime ittibâ ettiğini iyi bilmesi lâzım!

Babamın arkadaşı, hâfız, ehl-i Kur'an, Allahu

a'lem evliyâullahtan, çok muhterem bir hocaefendi vardı. Ben üniversiteye gittiğim zamanda, evimize misafir geldi. Sordu:

“—Nereye gidiyorsun?”

“—Üniversiteye...”

“—Hangi bölüme gidiyorsun?” “—Arapça - Farsça bölümüne...”

“—Pekiyi, bakalım!”

Bana bir yazı yazdı, verdi elime... Hareke yok, yalnız harfler var; sesli harfler yok... Sesli harfler olmadan, böyle şifre gibi Arapça bir ibâreyi okumak kolay değildir. İleri insanlar okuyabilir de, bir talebe için ağırdır. Ben de okudum. Dua etti bana:

“—Mâşâallah! Allah feyzini, ilmini bol etsin...” dedi. Cümle şu idi:

إِذَا كَانَ الْغُرَابُ دَلِيلَ قَوْمٍ سَيِّئْتِيهِمْ إِلَى الْأَرْضِ
الْجِيَّافِ

(*İzâ kâne'l-gurâbu delîle kavmin, seye'tîhim ile'l-ardı'l-ciyâfi*) “Bir kavmin, bir topluluğun kılavuzu karga olursa, onları leşlerin olduğu yere götürür.” Neden? Karganın tabiatı leş yemek olduğundan, kendisine tâbi olanları oraya götürür. Onun için, kargayı klavuz edinen, leşin yanına gider.

Yâni, insan kime uyacak? Allah'a uyacak...

“—Allah'a uymak nasıl olur?”

“—Kur'an'a uymakla olur.”

“–Kur’an’a uymak nasıl olur?”

“–Rasûlüllah’a uymakla olur.”

“–Rasûlüllah’a uymak nasıl olur?”

“–Rasûlüllah’ın yolunda giden Kur’an’ın ehline, sünnetin ehline uymakla olur.”

Yoksa, ilmi olmayan, takvâsı olmayan, karga tabiatlı, leş yiyen bir insana uyulmaz ki! Onun için, her sözü dinlememek lâzım, her kitabı okumamak lâzım!

Bizim fakülteden bir kardeşimiz, asistan iken Fransa’ya gitti, bir sene kaldı. Orada papazlarla dinî münakaşalar etmişler. Bu müslüman... O papaz, hristiyan ilâhiyatçısı... Bizim asistan arkadaş, “Sizin şu kitabı, şu kitabı okumanız lâzım!” diye ona kitap tavsiye etmiş. Papaz cevaben demiş ki:

“–Ben senin tavsiye ettiğin kitapları okumam!”

“–Niye?”

“–Bizim papazlardan tavsiyemiz öyle... Biz öyle her kitabı okumayız. Önce hocalarımıza, papazlarımıza sorarız; bize hangi kitabı oku derse, onu okuruz. Okuma derse, onu okumayız.”

Şimdi millet eline kaseti alıyor, dinliyor... Eline kitabı alıyor, onu okuyor. Yâhu, o kitabı kim yazdı, biliyor musun? O adamın o konuyu ne derece bildiğini biliyor musun? Salâhiyeti ne?

Birisi kalkmış, Anadolu’nun bir kasabasından, emekli bir öğretmen... Bunak... “Kur’an-ı Kerim’in cümlelerine ayet ismi vermek yanlıştır.” demiş. Geldiler bana: “Hocam,

illallah! Burada bir öğretmen var; ne müftü dinliyor, ne vaiz dinliyor... Ne kimseyi dinliyor, ne kimseyi beğeniyor... Bir de kitap yazmış, hep inkâr etmiş.” dediler.

“–Getirin bakayım o kitabı!” dedim.

Bir sayfasını açtım, ruh çağırmasından bahsediyor. Ondan sonra, bir râfızî fikirden bahsediyor. Bir felsefe tarafına atlıyor... Hepsi de yarım yamalak, hiç birisi tam değil... Hep yalan yanlış, cümleleri bozuk... vs. Ondan sonra, kendi fikrini doğrulamak için ayetler göstermiş; ama, ayetlerin yarısını göstermiş, yarını göstermemiş.

Bu kitap okunmaz! Bu adam kitap yazacak kabiliyette değil, kabil-i hitab bile değil... Laf anlayan bir adam değil. Sen bu kitabı niye okuyorsun; bu deli saçması! Hani, “*Koyunun bulunmadığı yerde, keçi Abdurrahman Çelebi olur.*” derler. Şimdi, taşrada ilkokul öğretmeni emeklisi Azrâil kesiliyor. Etrafındakilere, “Ben bilirim!” diyor. Çenesi kuvvetli olunca da, kimse bir şey söyleyemiyor.

Onun için herkesin sözü dinlenmez! Her kitap okunmaz, her bant dinlenmez! Gönlüne bir zehir akıtır, ömür boyu temizleyemezsin! Okuyacaksan, hak kitabı oku! Dinleyeceksen de hak sözü dinle, alimin sözünü dinle, konuyu bilen sözünü dinle!

وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ

(Ve’btiğâe te’vîlihi) “Fitne çıkarmak için,

Allah'ın o esrarlı ayetlerine sarılırlar.” diyor. (Ve mâ ya'lemu te'vîlehû illa'llàh) “Halbuki, esrarlı ayetlerini Allah'tan başka kim bilebilir ki?”

Burada mutlaka durmak gerekir, durulmazsa mânâ bozulur. Onun için yukarıda, arada mim harfi vardır.

Sen Allah'ın kelâmını te'vil etmeye, kendi fikrinle yorumlamaya nasıl kalkışırsın? Te'vilini Allah'tan başkası bilmez ki!

“—Peki, tefsir kitapları nasıl yazılmış?”

“—Rasûlüllah'tan öğrenmişler, ondan gelen rivâyetlerle, sahabeden gelen rivayetlerle yapmışlar.”

وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا

(Ver râsihûne fi'l-ilmî) “İlimde rûsuh sahibi olan insanlar; sağlam, yetenekli, sağlam basan, dengeli, edepli, âlim insanlar; (yekûlûne âmennâ bihî küllün min indi rabbinâ) ‘Biz Kur'an'a inandık, hepsi Rabbimizin indindedir. Bir kısmını anlıyoruz, bir kısmını anlayamıyoruz. Esrarlıdır, tamam, kabul; anlayamadıklarımıza da iman ettik.” derler.

Mü'minin bir vasfı da budur: Gaybe inanmak... Mü'min gaybe inanmakla öğülüyor:

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

(البقرة: ٣)

(*Ellezîne yü'minûne bi'l-gaybi*) [Onlar gayba inanırlar.] (Bakara, 2/3)

Bak nasıl methediyor mü'mini! Gayba inanıyoruz biz, bir güzel vasfımız bu... Ahirete inanıyoruz biz... Ahiret oldu mu? Olmadı. Niye şimdiden inanıyoruz biz? O zaman inansan, iş işten geçer de ondan... Kabak başına patlar. Önce inanacaksın, gözünü açacaksın! Ahirette her şey olup bittikten sonra, hattâ ölüm geldikten sonra, iş işten geçer. Perde kalktı mı gözünden, inandım desen de geçmiş ola! Hayat bitti, gözünden perde kalktı mı, inandım demek olmaz!

يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا

(*Yekûlûne âmennâ bihî küllün min indi rabbînâ*) Edepli alimler öyle der. Bu alimler acaba kimdir kardeşlerim? Peygamber Efendimiz zamanındaki alimler, Kur'an-ı Kerim'in bahsettiği bu alimler, üniversitelerde mi okumuş? Nasıl alim bunlar?

Peygamber Efendimiz: “Bir insanın sözü doğru mu; dili, kalbi dürüst mü, temiz mi; ahlâkı muntazam mı; işte, ilimde rüsuah sahibi budur.” diyor. Çünkü, ilmi insana Allah verir. Allah bir insana ilim nuru verirse, gerçekleri görür. İlim nûru vermezse; oryantalist olur, ömrü boyunca üniversitede profesörlük yapar... Berlin Üniversitesi, Zürih Üniversitesi,

Londra Üniversitesi, Newyork Üniversitesi'nde profesörlük yapar, ayet okur, hadis okur; ama, kâfir göçer.

“–Neden?”

İlmi Allah veriyor da ondan... Allah vermeyince, anlayamaz da ondan... Hidâyete erdirmiyor işte... Zindanda dolaşüyor dolaşıyor, çıkış kapısını bulamıyor. Küfür zindanından, şirk zindanından kurtulamıyor onun için...

Asıl alim, ahiretini kurtarabilendir. Allah'ın rızâsını kazanmayı bilendir. Yoksa diploması olan değildir, kitap yazan değildir. Hattâ İslâm'ın bazı büyük alimleri vardır, ümmîdir, okuma yazma bilmez. “Ben okuma yazma bilmem!” der.

Böyle alimlerden bahsediyor şeyhlerimiz... Hattâ, “Ümmî müşşidim Abdül'aziz ed-Debbağ Hazretleri'ne gittim. Birçok mesele sordum; hepsini ilme uygun olarak cevaplandırdı.” diyor. “Hadisler soruyordum:

“–Bu hadis Peygamber SAS'in hadisi midir?”

“–Evet, Efendimiz'in hadisidir.”

“–Şu hadis Peygamber SAS'in hadisi midir?”

“–Hayır, Peygamber SAS'in değildir.”

İmtihan etmek için, hadisleri karıştıırıyordum; yarısı hadis olan bir cümle alıyordum, öbür yarısını hadis olmayan kelimelerle kendim cümle kuruyordum.

“–Efendim, bu Peygamber Efendimiz'in hadisi midir?”

“—Şuradan şuraya kadar Peygamber SAS Efendimiz’in hadisidir, şundan sonrası Peygamber Efendimiz’in hadisi değildir.”

Koca koca hadis kitaplarında, hadis şerhlerinde yazılan bilgileri söylüyordu. Sordum:

“—Efendim, siz ümmîsiniz, nasıl biliyorsunuz bunu?”

“—Evlâdım! Sen hadis-i şerifi söylerken, ağzından güzel, yeşil bir nur çıkıyor. Hadis olmayan sözleri söylediğin zaman, o nur çıkmıyor; oradan anlıyorum.”

Allah anlatınca, nasıl anlatıyor. Bir başka alim kimse:

أَنَا أَمْسَيْتُ كُرْدِيًّا وَأَصْبَحْتُ عَرَبِيًّا

(Ene emseytü kürdiyyen, ve asbahtü arabiiyen)

“Bir gece, akşamleyin Allah’ın hiç bir şey bilmeyen, okuma yazma bilmeyen, ümmî bir Kürt kulu olarak yattım; sabahleyin sanki Arabistan’da yetişmiş Arap gibi Arapça konuşan, din ilmini bilen bir insan olarak kalktım.” diyor.

“—Nasıl olur bu? Bu kadar kısa zamanda, insanın beynine bu kadar bilgi nasıl girer?”

Bir video kaseti, video çekme makinasına takıp bir düğmesine basınca, kısa bir zamanda onu bu tarafa nasıl çekiyor? Allah kâdir değil mi? Bunun gibi, o bilgileri onun gönlüne, kalbine yazabiliyor.

Alimler haddini bilir. “Bildiğimizi bilir, bilemediğimize tâbî oluruz, yine severiz.

Bunlar da Allah'ın esrârıdır, onu da kabul ederiz.” derler. İşte alim dediğın insan, takvâ sahibi insan demektir, Allah'ın nur verdiği insan demektir. Diplomalı insan demek değildir.

“–Ünvanlı büyük yazar, büyük gazeteci, büyük müellif, pek çok kitap yazmış, filânca ansiklopediyi neşretmiş.”

Hiç kıymeti yok... Mühim olan, Allah'ın nur vermesi... Allah nur vermezse, göremez; göremediği zaman bilemez! Oduncu Yunus Emre bilir, ötekisi bilemez!

وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

(آل عمران: ٧)

(*Ve mâ yezzekkeru illâ ulü'l-elbâb*) “Öğütlerden, nasihatlerden ancak gönül erbâbı istifade eder, uyanır; anlatılanlardan hisseyi kapar.” (Âl-i İmran, 3/7) Yâni, öğütten istifade edip, gereğini anlayıp yapacak duruma gelmek, öğüdü tutmak, nasihati kabul etmek, ancak gönül erbâbına, gönül sahibine nasib oluyor. İnsanın gönlü olmazsa:

أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

(الْأعراف: ١٧١)

(*Ülâike ke'l-en'âmü belhüm edal*) “Gönül olmazsa, hayvan gibidir; hayvandan da aşığıdır.” (A'raf, 7/179)

Kalp tavukta da var; tavuğın da ciğeri var, yüreği var... Manda da var, seninkinden daha

büyük; nah bu kadar manda yüreği... Ölüde de var... Gönül olacak, lüb olacak, öz olacak, irfan olacak... İşte mühim olan o! Ancak, onlar istifade ederler, geride kalanlar istifade edemezler.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Ayetin izahı olsun diye bunları söyledim.

“Bir müslümanın, dünyanın imtihan yeri olduğunu anlaması lâzım! Kulluk yolunu tercih etmesi lâzım! Allah yoluna her şeyini verecek fedâî olması lâzım! Hepimizin Allah’ın fedâileri olmamız lâzım!” dedim. Hidâyet yolunda olmayı anlattım, bu işe giriş için...

Bir arkadaş “Çare nedir?” diye sorduğu için, “Çare tevbedir. Tevbe ettin mi, Allah bütün günahları siliyor.” dedim. Ayet gösterdim, hadis gösterdim.

Korkma! Ne kadar günahkâr olsan, Allah affeder. Yeter ki sen doğru yola gel, yeter ki sen Allah’ın yoluna gir! Sen onun yoluna girdiğin zaman, o sana yardım edecektir. Rahmeti çok, zulmetmek istemiyor... Cennetine sokmak istiyor, cehennemden korumak istiyor; peygamber gönderiyor. Kulların iyiliğinden, tevbe eden kulların tevbelerinden, ne kadar memnun olduğunu bildiriyor. Hadis-i şerifte okudum.

b. Müslümanın Zihniyeti

Nasıl bir zihniyete sahip olması lâzım insanın? Doğru olan zihniyet ne? Senin bir zihniyetin var, benim bir zihniyetim var, buraya gelmeyen insanların zihniyeti var... Melbourn’daki çeşitli

camilere mensub insanların zihniyetleri var... Camilerle ilgisi olmayan insanların zihniyetleri var... Müslüman olmayanların zihniyetleri var, felsefeleri var, hayat görüşleri var...

Çok çeşitli hayat görüşleri var... Ekonomik görüşler, sosyal görüşler, keyif görüşleri, zevk görüşleri, hürriyet anlayışları var... İnsan alabildiğine hür olmak istiyor. Bakın acı bir misâl:

Türkiye’de bir münevver aile, münevver karıkoca, eskiden maliye bakanlığı yapmış bir kimsenin akrabası, evli iki kişi, mahkemeye gidiyorlar, boşanıyorlar. Mahkemede:

“—Biz birbirimizden boşanacağız ama, yine beraber yaşayacağız; evlilik müessesesini protesto etmek için...” diyorlar.

Hainliğe, zâlimliğe, kâfirliğe bak! Allah’ın karşısında inada, Allah’ın ahkâmına karşı kızgınlığa bak! Bu da bir felsefe, bu da bir kafa, bu da bir zihniyet...

Hürriyetmiş... Biz hürriyet istemiyoruz, ben hiç hürriyet istemiyorum! Ben Allah’ın rızâsını istiyorum. Müslüman hür değil ki... Sen hür müsün? Sen kendini Allah’a teslim etmişsin; teslim olan hür olur mu? Sen Allah’ın esirisin, ben Allah’ın esiriyim... Allah’ın ahkâmına bağlıyız biz... Bağlı olan insan hür olur mu? Hür değiliz biz...

Her istediğini yapabilir misin? Her gördüğünü yiyebilir misin? Her yola gidebilir misin? Gidemezsin, gidemeyiz; ödümüz patlar Para verseler, döğseler, öldürseler gidemeyiz.

Kafamızı kesseler,

yaksalar, külümüzü havalarda savursalar gitmeyiz.

Firavun:

“—Bu Mûsâ ve Hârun, büyük sihirbaz bunlar... Âsâyı yere atıyor, ejderhâ oluyor. Elini çıkartıyor; bembeyaz, pırıl pırıl etrafa ışık saçıyor. Sihirbazları toplayalım, en büyük sihirbazları getirelim bunların karşısına... Bilgili, yaşlı, kurnaz, kurt sihirbazları toplayalım!” diyor.

Bütün beldelere haber salıyorlar, en meşhur sihirbazları topluyorlar. Kâhinler, sihirbazlar, hokkabazlar, madrabazlar; hepsi toplanıyor. Halkı da çağırıyorlar. Halkı çağırmalarını sebebi:

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحْرَةَ إِن كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ

(الشعراء: ٤٠)

(*Leallenâ nettebiü's-seharete*) [Eğer üstün gelirlerse, herhalde sihirbazlara uyarız.] (Şuarâ, 26/40)

“Belki bizim gözümüz boyanır. Halkın hepsinin gözü boyanmaz; bir kaç tanesinin gözü açık kalır da, hiç olmazsa onlar anlar.” diye... Kendi gözlerinin boyanmasından korkuyorlar, halkı onun için çağırıyorlar. Kalabalık olsun ki, herkesin gözünü boyamaya boya yetmesin diye... Kafaya bak, mantığa bak!

Bütün halkı çağırıyorlar. Firavun'un sihirbazları bir yerde... Mûsâ AS, Allah'ın peygamberi...

Asil, sarayda büyümuş, terbiyeli, görgülü... Allah'ın nübüvvetine, peygamberliğine, elçiliğine mazhar olmuş, görevli, edepli, Allah'a dayanmış... Firavun'dan, askerinden, sarayından, işin sonucundan korkmuyor. Çünkü, "Git!" diye Allah emretmiş.

Sihirbazlar geliyorlar. Ellerinde takımlar, taklavatlar, âletler, edevâtlar, ağlar, bağlar... Kalabalık bir güruh... Bu tarafta bunlar , boynu bükük, sakin, vakur...

"—Buyur yap sihrini!" diyorlar Mûsâ AS'a... O da diyor ki:

قَالَ بَلْ أَلْقُوا

(طه:٦٦)

(*Kàle bel elkù*) "Buyurun, siz yapın! Siz yapın yapacağınız sihirleri, atın ortaya!" (Taha, 20/66)

Başlıyorlar çeşitli hokkabazlıklar, sihirbazlıklar vs. yapmağa...

فَلَمَّا أَلْقُوا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ

وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ

(العراف:١١٦)

(*Felemmâ elkù saharû a'yüne'n-nâsi ve'ster-hebûhüm ve câû bisihrin azîm*) [Onlar atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları korkuttular ve büyük bir sihir gösterdiler.] (A'raf, 7/116)

Hakîkaten, bütün insanların gözlerini boyuyorlar. Onların boyaları yetiyor herkesin gözünü boyamaya... Büyük bir sihir ortaya koyuyorlar. Herkes dehşet içinde kalıyor, korkuyor, ürperiyor... Mûsâ AS da telâşlanıyor tabii;

“—Muazzam bir gösteri oldu. Şimdi bizim halimiz ne olacak?” gibilerden...

Allah-u Teâlâ vahyeyiyor:

“—Yâ Mûsâ! At elindeki âsâyı yere!” buyruluyor.

Mûsâ AS, âsâyı yere atıyor... Mûsâ AS'ın ağaçtan yapılmış, koyun kışalamaya yarayan, dayanmaya yarayan deyneği yere atılınca, Allah'ın kudretiyle bir ejderhâ gibi oluyor. Açıyor ağzını, onların bütün sihirlerinin yutuyor hepsini... Haydiii... Ortada ne sihir kaldı, ne bir şey... Hepsi dehşetten yerlere kapanıyorlar, bütün sihirbazların hepsi birden secde ediyorlar.

Çünkü, bakıyorlar ki, bu iş başka bir iş... Bu iş beşer işi değil; bu iş böyle insanların yapacağı iş değil, muazzam bir iş bu! Fenâ oluyorlar, secdeye kapanıyorlar. O zamanın saygısı, hürmet ve dehşet jesti secde...

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى

(طه:٧٠)

(Kâlû âmennâ bi-rabbi hârûne ve mûsâ)
“Mûsâ'nın ve Hârun'un Rabbine inandık, bunlar haklı!” diyorlar. (Tâhâ, 20/70) Diyenler kim? Sihirbazlar... Anlıyorlar, kendilerinininki

oyun... Bu oyunları bozan şey Allah'ın kudreti, peygamberin mûcizesi... Muazzam bir olay oluyor karşılarında... Dehşete düşüyorlar, tüyleri ürperiyor, imana geliyorlar, secde ediyorlar ve diyorlar ki:

“—Mûsâ'nın, Hârûn'un Rabbine iman iman ettik!”

Firavun sinirleniyor. O böyle tahtına kurulmuş, etrafında vezirleri, komutanları ve sâireler...

“—Vay! Benim emrim olmadan siz nasıl inanırsınız?”

“—İnanırız! Allah kalbimize iman verdi; inanırız!”

“—Asarım sizi! Ayaklarınızı ve kollarınızı çapraz keserim! Sadece ayaklarınızı kessem, ellerinize dayanarak yerde yürürsünüz; sadece ellerinizi kessem, ayaklarınızla yürürsünüz. Çapraz keserim, bir eliniz bir ayağınızı keserim, bir işe yaramayın diye...”

“—Kesersen kes!” dediler.

“—Hurma dallarında sizi sallandırırım!”

“—Sallandırırırsan sallandır! Biz Rabbimize döneceğiz. Biz Rabbimize iman ettik, korkmayız.” dediler.

Neden? İman geldi mi, insanı böyle yapar. İman geldi mi bir insana, sihirbazı böyle yapar, bu hale getirir. İman gelmedi mi de, bir insan rezil olur, rüsvay olur. Hayvanlardan aşağı duruma düşer, canavarlardan daha fenâ olur. İnsan eti yiyen, insan kanı içen mahlûklar hâline gelir.

Dış görünüşe bakma! Kravatlı, ütülü, gösterişli, tıraşlı olur. Yakışıklı, saçları briyantınli, bıyıkları duglas bıyık olur. Mümkün ama, sen içine bak! Allah'ın sevdiği bir kul olmadıktan sonra, hiç bir işe yaramaz.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ

سَلِيمٍ

(الشعراء: ٨٩-٨٨)

(*Yevme lâ yenfeu mâlün ve lâ benûn*) [O gün, ne mal fayda verir, ne de oğullar... (*İllâ men eta'llâhe bi-kalbin selîm*) Ancak Allah'a kalb-i selîm ile, temiz bir kalp ile gelenler o günde fayda bulur.] (Şuarâ, 26/88-89)

Kalb-i selim olmayınca bir işe yaramaz. Onun için mühim olan, bir İslâmî zihniyeti, imanlı bir zihniyeti yakalamasıdır inanın... Dinin aslı, esası budur. İmanın espirisini yakalamak, imanın mantığını kavramak; o sihirbazlar gibi, sihirbazların müslüman oluşları gibi meseleyi kavramak... Kavradı mı; bak, ölümden korkmaz hâle geliyor. Bırakıyor eski mesleği; hepsi gidiyor ve değişik bir insan oluyor.

Muhterem kardeşlerim! Çeşitli zihniyetler içinde, iman zihniyetine sahip olamazsak olmaz! O zaman, boşuna kürek çekeriz, akıntıya kürek çekeriz, yerimizde sayarız. Boşa gider, hebâ olur emekler... Havalara saçılmış toz toprak gibi boşa gider emekler... Bir kuru emek olur. Onun için, asıl zihniyeti yakalamak lâzım!

Asıl zihniyetin ne olduğunu anlatmak üzere, hadis okuyacağım. Çünkü, önce en şerefli ayetleri okuduk; şimdi de bir iki hadis okuyacağım. Bir de nasıl zikirten sonra ilâhi okununca hoşunuza gidiyor, onun gibi; rahmet kabilinden, çeşni kabilinden, zevk ve lezzet bakımından Yunus'tan bir iki şiir okuyacağım.

c. Dünyada Bir Yolcu Gibi Ol!

Şimdi hadis okuyorum, Peygamber Efendimiz'in tavsiyesini naklediyorum. Rasûlüllah SAS Hazretleri Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah ibn-i Ömer RA'ya böyle buyurmuşlar:²

كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَعُدَّ
نَفْسَكَ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا
أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا
تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ
حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ

(خ. حم. ت. ه. عن ابن عمر)

(*Kün fi'd-dünyâ keenneke garîbün*) “Dünyada sen yaşıyorken, sanki gurbetteymişsin gibi,

² Buhârî, *Sahîh*, c.XX, s.39, no:5937; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.323, no:2255; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.138, no:4104; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.24, no:4764; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.349, no:10543; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.59, no:63; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.373, no:644; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.109, no:165; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.5, no:13; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.231, no:6299; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.406, no.15822.

gariban bir kimseymişsin gibi, ana yurdundan uzakta olan, diyar-ı gurbette olan bir kimseymiş gibi yaşa dünyada...”

(*Ev à biru sebîlin*) “Yahut, bir yolcuymuş gibi düşün kendini... (*Ve udde nefseke min ehli'l-kubûr.*) Ve kendini ha öldüm, ha öleceğim diye kabir ahalisinden say!” diyor nasihatinde...

(*Ve kâne ibni ömer yekûlü: İzâ emseyte felâ tenteziri's-sabâh, ve izâ esbahte felâ tenteziri'l-mesâ', ve huz min sıhhatike li-maradîke, ve min hayâtike li-mevtik*)

Hazret-i Ömer'in oğlu bu Abdullah... Sahâbe-i kirâmın içindeki dört meşhur Abdullah'tan biridir. Genç, hadisleri çok iyi ezberleyen, dinin meselelerini iyi kavrayan, fakîh, alim dört Abdullah var:

1. *Abdullah ibn-i Mes'ud*, İmâm-ı Azam'ın hocası...

2. *Abdullah ibn-i Ömer*, şu okuduğumuz hadisi rivâyet eden, Hazret-i Ömer'in oğlu...

3. *Abdullah ibn-i Amr ibnül As*, Mısır fatihi Amr ibnül As'ın oğlu...

4. *Abdullah ibn-i Abbâs*, Hazret-i Abbas'ın oğlu... Güzel yüzlü, yakışıklı, boylu poslu, edepli, genç delikanlı ama, alim... Allah şefâatlerine nâil eylesin...

Bu dörtten birisi bu, Hazret-i Ömer'in oğlu... Çok hadis biliyor, bir çok hadis rivâyet etmiş. Bir çok hadis-i şerif var Buhârî'de ve diğer sahih hadis kitaplarında; bundan rivâyet olunmuş, gelmiş bize kadar... Ona Peygamber Efendimiz buyuruyor...

“—Peygamber Efendimiz yalan söyler mi, yanlış

söyler mi? Zihniyeti hatâlı olabilir mi, görüşü dar olabilir mi, eksik olabilir mi? Zamanımıza ters, uyumsuz olabilir mi?”

“—Olmaz! Rasûlüllah’ın her şeyi güzel!”

Peygamber Efendimiz bu genç alim sahâbeye diyor ki:

(*Kün fi’ d-dünyâ kenneke garîb*) “Dünyada iken, diyâr-ı gurbetteki bir insan gibi ol!”

Şimdi, ben burada neyim? Sizin misafirinizim. Beş on gün sonra ne yapacağım? Kalkacağım, İstanbul’a gideceğim. Siz kalksanız, bir işiniz için üç günlüğüne Sydney’e gitseniz; orada nesiniz? Gurbettesiniz, garipsiniz, dönüp geleceksiniz. *Garib*, gurbette, gariban...

Yâni, gurbetteki insan etrafıyla ilişkisi ne kadar sönüktür. İşini yapmaya, görmeye, ana yurduna dönmeye bakar. Esas kavminin kabilesinin, evinin barkının, çoluğunun çocuğunun, işinin gücünün, parasının pulunun olduğu yerde kuvvetli olduğu için, dışarıda gariban olur, boynu bükük olur; hemen dönmek ister. “Burada fazla eğlenmeyeyim, bir an önce işimi bitireyim... Akşama işimi bitireyim, otel parası da vermeyeyim, otobüste uyurum, evime varayım!” der. Otel parasını bile hesap eder, işini çabuk bitirmeye bakar. Boş vakit geçirmez, eğlenmez, sağa sola sallanmaz.

İşte ne kadar güzel, kısa fakat ne kadar güzel bir söz: (*Kün fi’ d-dünyâ kenneke garîb*) “Dünyada gurbetteki kimse gibi ol!” diyor. “Bir gurbetçinin, gurbette olan bir vatandaşın vatanına özlemi ve gurbet duyarındaki hali

neyse, sen de dünyada öyle ol! Bel bağlama buraya!” diyor.

Sonra, gurbette insan biraz mahzun olur. Gurbet insanın içini burar, kalbini kırar... İtilir, kakılır, kıymeti bilinmez. Bir köşede yatar, oturur. Onun için, tarikatların çoğunda, derviş kemâle ersin diye bir yolculuk, gurbete çıkmak vazifesi vardır. Şeyh efendi, dervişe der ki:

“—Haydi, çık bakalım şu alıştığın köşkten, evden barktan, dolaş biraz!”

Dolaşır, diyar diyar dolaşır. Biraz tozun toprağın zahmetini çeker, yürümenin gezmenin sıkıntısını çeker. Parasız pulsuz kalmanın sıkıntısını çeker, yolun meşakkatlerinin sıkıntısını çeker. Parasız kalmanın, itilip kakılmanın sıkıntısını çeker. Kimse bilmez hâlini; boynunu büker, öyle yaşar. Öyle olsun, onları tatsın da, Hanya'yı Konya'yı anlasın, şu nefsin kibri kırılsın diye, insan olgunlaşsın diye, “Hadi bakalım sefere çık!” demişler. Sefer, tarikatın çalışmalarından, vazifelerinden birisi olmuş.

Bazı tarikatlarda :

“—Çık yolculuğa!” derler.

“—Peki efendim, baş üstüne...”

“—Giy çarığınızı, yanına da bir şey alma! Bir çıkın ekmek al, o kadar...”

Para pul yok... İşte o sıkıntıları çekmeden olgunlaşamıyor insan... Meşhur Şeyh Sa'dî, esir düşmüş Halep'te... Taş kırdırmışlar ona... İslâm Edebiyatı'nın en büyük şairi, yâni muazzam bir şahıs... Taş kırmış. Hiç kimse kıymetini bilmemiş. Öyle olabilir.

Şimdi, “Sen dünyada garib gibi ol; (ev *âbiru sebîlin*) yahut da, yolcu gibi ol!” İkiyi aynı, mânâsı yakın... Yâni, bir yoldan giden insan gibi, yürüyüp gidiyor işte... Bir köyün yakınından geçiyor amma, o köyle ilgisi yok... Geçip gidiyor işte, tarlaların yanından... Adamı görüyor, “*Selâmün aleyküm!*” diyor, yürüyüp gidiyor asıl gideceği yere... Sen de böyle ol!

(*Ve udde nefseke min ashâbi'l-kubûr*) “Kendini ölmüşlerden say! Ölmeyecek misin? Öleceğim... Öldün say! Ölmedin ama, ne kadar yaşayacaksınız? Ne kadar yaşarsan yaşa, öldün say kendini! Kabir ehlinden say! Kabre konulduğunu düşün, kabrin içinde

yattığın zamanı düşün! Kabre seni koyup da üstünü kapattıkları zaman, hâlinin ne olacağını düşün!”

Ne kadar güzel hadis-i şerifler, ne kadar güzel yâ Rabbi!

İbn-i Ömer RA, “Bu hadis-i şerifi böyle söyledi bana Rasûlüllah SAS...” dedikten sonra, kendisi diyor ki:

إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرُ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا
تَنْتَظِرُ الْمَسَاءَ

(*Izâ emseyte*) Akşama erdiğin zaman, akşama erdin mi, (*felâ tenteziri's-sabâh*) sabaha çıkacağını bekleme! Ya çıkarsın, ya çıkamazsın!”

Hiç bizde bu zihniyet var mı? Yarına, öbür güne, bir dahaki seneye, beş seneye, on seneye plan-

larımız vardır bizim... Programlarımız vardır. Nerede bizim kafamız, nerede sahâbenin zihniyeti? Buradan bozuluyor bizim işimiz... Aykırılık buralardan başlıyor. Bizim halimizle, bunların zihniyeti farklı... Oku evliyânın hayatını; hepsi bunlara uygun, bizimki farklı... “Hepsi yanılmış, ben doğrucuyum!” mu diyeceksin? Hayır, hepsi doğru; sen yanıldın, sen yanlış gidiyorsun! Onun için okuyorum bu sözü!

“Akşamladın mı, sabahı gözleme; sabaha çıktın mı, akşamı bekleme! Ya gelir, ya gelmez; ya yaşarsın, ya ölürsün!”

وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ

(*Ve huz min sıhhatike li-maradike*) “Sıhhatinden istifade et, hasta olacağın zamanları düşün!” Sıhhat zamanında hazırlık yap, ibadet et, ilim öğren, irfan öğren, hayırlı işler yap! Hasta oldun mu yapamazsın! Kötürüm oldun mu, evden dışarıya çıkamazsın, kimse de yüzüne bakmaz. Bakıcılar oflaya, puflaya bakarlar. Hastalanmadan evvel sıhhatinin kıymetini bil ve yapacağın yap!”

(*Ve min hayatike li-mevtike*) “Ölmeden ölümün için hazırlan, hayatından istifade et!” diyor. “Hayat çabuk geçer, rüzgâr gibi geçer.” diyorlar. Benimki de, şu yaşıma kadar rüzgâr gibi geçti.

Şimdi biraz yavaşladı şu anda... Şimdiye kadar ki zaman. bir göz yumup açıncaya kadar geçti. Hooop, bir de bakıyor insan, elli yaşında... Bir de bakıyor altmış yaşında... Bundan sonrası da

böyle olacak işte; fırt diye geçecek, ömür bitecek... Az vakit değil elli yıl, altmış yıl ama, rüzgâr gibi geçiyor. “—Ne yaptın?” “—Vallâhi ne bileyim işte... Bir zaman çocuktum, bir zaman adam oldum, şimdi de ihtiyarladım. Bekliyorum ki, vâdem yete de ölem!” İşte hayat, rüzgâr gibi geçen bir zaman... Zamanı güzel eden, onun kıymetini bilmektir. Bu zaman içinde gözünü açmazsa, ölümüne hazırlanmazsa, kıymeti olmuyor. Bu zihniyete sahib olacağız; bu zihniyeti, bu telâşı taşıyacağız içimizde... Sıhhatli iken hastalığın telâşını taşıyacağız, hazırlanacağız. Kendimizi garip gibi düşüneceğiz, kendimizi yolcu gibi düşüneceğiz. Böyle düşünmezsek, aldanırız.

d. Dünyada Misafir Gibi Olun!

İkinci hadis-i şerifi okuyorum... Onu da Ebû Nuaym el-İsfehânî kitabında kaydetmiş. El-Hakem ibn-i Umeyr RA’dan. Efendimiz bu hadis-i şerifte buyurmuş ki:³

كُونُوا فِي الدُّنْيَا أَضْيَافًا وَاتَّخِذُوا الْمَسَاجِدَ
بُيُوتًا وَعَوِّدُوا قُلُوبَكُمْ الرِّقَّةَ وَأَكْثِرُوا التَّفَكَّرَ
وَالْبُكَاءَ وَلَا تَخْتَلِفَنَّ بِكُمْ الْأَهْوَاءُ تَبْنُونَ مَالًا
تَسْكُنُونَ، وَتَجْمَعُونَ مَالًا تَأْكُلُونَ، وَتَأْمَلُونَ مَا لَا

³ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.358; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.426, no:731; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.241, no:4708; Hakem ibn-i Umeyr RA’dan.

Câmiü'l-Ehâdis, c.XV, s.414, no:15843.

تَذَرِكُونَ

(الحسن بن سفيان، حل. عن الحكم بن عمير)

(*Kûnû fi'd-dünyâ edyâfen*) “Ey mü'minler, dünyada misafir gibi olun!” Misafir o evde ne kadar durur? Kahve içer, çay içer... İkrandan sonra kalkıp gidecek. “Dünyada misafirler gibi durun!

(*Ve'ttehzü'l-mesâcide büyûten*) “Mescidleri kendinize mesken edinin, ev edinin!” Yâni, “Mescide çok gidin, ibadeti çok yapın, ahirete çok hazırlanın!” demek...

Bizim büyüklerimizin de nasihatleri öyledir. Hocamız Rh.A, vefatından bir sene önce ameliyat oldu, hasta yatıyordu. “Abdülhâlik-ı Gücdevânî Hazretleri'nin nasihatlerini tertip et, yaz!” dedi. Ben de tertip ettim. Halbuki aynen yazılması gerekmez mi? Meğer, kendisinin vasiyetini hazırlattırıyormuş bana...

Ben de düzenledim, konuları yanyana getirdim. Onun sözlerini, böyle konuşma üslûbu içinde söylediği şeyleri düzenledim, bir levha haline getirdim. Okudum. “Güzel! Şuraya da şunu ilâve et, buraya bunu ilâve et!” dedi. Şimdi ben edebiyatçuyum, metin neşri anlayışı ile diyordum ki, “Abdülhâlik-ı Gücdevânî Hazretleri'nin nasihatleri arasına niye nasihat sokuyor Hocamız? Niye nasihatın arasına şunu da yaz diyor, metnin asliyetini niye bozuyor?” diye düşünüyordum. Anlayamıyordum ki, kendi nasihatini, kendi vasiyetini hazırlatıyormuş bana... Bir sene sonra anladım. Ölmesini

istemediğimizden, öleceğini düşünmüyorduk.

Orada da nasihat öyle:

“—Mescidler evin olsun!” diyor Abdülhâlik-ı Gücdevânî Hazretleri... Orada namaz olur, niyaz olur, zikir olur; kötü şeyler olmaz. Mescid, müslümanın kalesidir.

Bir sözü daha var: “Evin de mescid olsun!” Evini de ihmal etme, evinde de namaz kıl! Gece kalk, teheccüd kıl! Duhâyı evinde kıl, bazı sünnet namazları evinde kıl! Sonra, hanımlar için de evinde mescid olması, güzel bir şey... Bazı tanıdığımız hacı hanımlar var, Allah râzı olsun; evlerinde özel oda, ibadet odası

edinmişler. Ne güzel tesbihler, levhalar... Gidiyorlar, orada huzurlu ibadet ediyorlar.

Devam ediyoruz: “Dünyada misafirler gibi olun! Mescidleri kendinize ev edinin!

وَعَوِّدُوا قُلُوبَكُمْ الرِّقَّةَ

(*Ve avvidù kulûbekümü'r-rikkah*) “Gönüllerinize, kalblerinize rikkat-i kalbiyeyi huy edinin, yerleştirin, hazırlayın! Kalbiniz rakîk olsun, ince olsun!”

İnce kalpli olun, hassas kalpli olun, gözünüz yaşı olsun! Kötü kalpli olmayın, taş kalpli olmayın, taş bağırlı olmayın! Hissiz, gaddar, merhametsiz, zâlim, yüzü gülmez, duygulanmaz olmayın!”

“—Erkek ağlar mı?”

“–Ağlar.”

“–Kadın ağlar mı?”

“–Ağlar. Allah korkusundan ağlar, zikrederken ağlar, Kur’an okurken ağlar.”

“–Peygamber Efendimiz ağlamış mı?”

“–Ağlamış.”

“–Peygamber Efendimiz nasıl ağlamış?”

Diyor ki bir hadis-i şerifinde:

“–Sizin üç tane dostunuz olsa, birisi size sağken dostluk yapsa, sağken etrafınızda olsa; ötekisi sizinle ahbaplığı sıhhatli iken de, hasta iken de, ömrünüzün sonuna kadar sürdürse; daha ötekisi de sıhhatli iken de, hasta iken de, yaşıyor iken de, öldükten sonra da sizinle dostluğunu sürdürse, hangi dostu tercih edersiniz?”

Diyorlar ki:

“–Öldükten sonra da bize dostluğu devam edeni! Arkamızdan Kur’an okur, hayır yapar; tabii ki o dostu daha çok severiz. Yüzümüze gülen, malımız için bizi seven dosttan, veyahut ölünceye kadar bizimle dostluk edip de, öldükten sonra duasına bile almayan, bizimle hiç ilgilenmeyen dosttan, tabii ki öldükten sonra da ilgilenen daha iyi...”

Bunu böyle sorduktan sonra, –Efendimiz’in öğretim metoduna bakın, ne güzel öğretiyor!– diyor ki:

“–İnsanın sağlığında iken kendisine fayda vereni, malıdır. Kabre kadar fayda vereni,

aile efradı, karısı, çoluğu çocuğudur. Öldükten sonra da fayda vereni, işlediği ibadetlerdir, hayırlardır.”

Fayda veren onlar; ötekilerden fayda yok! Cami yaptırmış ise, sevap gider. Hayırlı işler yapmış ise, sadaka-i câriye yapmış ise; çeşme yaptırmış, köprü yaptırmış, yol yaptırmış; yetimleri büyütmüş, evlendirmiş, çocukları yetiştirip okutmuş, tahsilli adam yapmışsa, öldükten sonra da sevap kazanır.

Birisi kalkıyor, çok duygulanmış, diyor ki:

“—Yâ Rasûlallah! Ben bunu şiir haline getirebilir miyim?” “—Getir!”

Akşam oturuyor, çalışıyor, Efendimiz’in bu sözlerini güzel bir manzûme haline getiriyor. Ertesi gün de diyor ki:

“—Yâ Rasûlallah! Şiir haline getirdim dün anlattığınız şeyleri, okuyayım mı?”

“—Oku!” diyor Peygamber Efendimiz...

O da kalkıyor ayağa, yazdığı şiiri okuyor. Peygamber Efendimiz başlıyor ağlamaya...

“—Ne ağlıyorsun yâ Mübârek Rasûlallah? Söz senin, fikir senin; o sadece şiir halinde yazdı.”

Rikkat-i kalbiyesi var, kalbi yumuşak... Rasûlüllah Efendimiz’in kalbi canlı, kalbi diri... Kalbi diri olan insanın gözü yaşlı olur.

Alır derviş köylü, sarı çiçeği... Alır eline, bakar, şıpır şıpır ağlar köylü dayı... Ne diye ağlıyorsun? Rabbim şu çiçeğe ne güzellik vermiş, ne koku vermiş... Aman yâ Rabbî, kudretin ne büyük yâ

Rabbî! Çiçeğe bakar, ağlar; kuşu dinler, ağlar; manzaraya bakar, ağlar; üzümü görür, ağlar; elmanın kırmızılığına bakar, ağlar... Neden? Rikkat-i kalbiyesi var... “Siz de öyle yapın; siz de kalbinizi yumuşatın, katı kalbli olmayın!” diyor Peygamber Efendimiz... Açıkça da söylüyor:

وَأَكْثِرُوا التَّفَكُّرَ وَالْبُكَاءَ

(*Ve eksirü't-tefekküre ve'l-bükâ*) “Tefekkürü çok yapın ve çok ağlayın!”

Başka bir hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:⁴

إِقْرُوا الْقُرْآنَ وَابْكُوا فَإِنَّ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكُوا

(ابن نصر عن سعد بن أبي وقاص)

RE. 78/16 (*İkrau'l-kur'âne ve'bkû*) “Kur'an-ı Kerim'i okuyun ve ağlayın! (*Fein lem tebkû fetebâkev!*) Ağlamak gelmiyorsa bile içinizden, ağlıyormuş gibi kendinizi ağlamağa zorlayın!” diyor Peygamber Efendimiz.

Çünkü insan, yavaş yavaş taklitten, hakîkî ağlama durumuna gelir. Cenneti duyunca sevinin, ağlayın! Cehennemini duyunca tüyleriniz ürpersin, ağlayın! Allah deyince ağlayın, Rasûlüllah deyince ağlayın! Firavun deyince

⁴ Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.208, no:1198; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.69, no:1235; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.97, no:314; Muhammed ibn-i Nasr elMervezî, *Muhtasar-ı Kıyâmü'l-Leyl*, c.I, s.200, no:156; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.984, no:2794; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.V, s.308, no:4190.

ağlayın, Mûsâ deyince ağlayın! Yâni emrediyor
Peygamberimiz:

“—Çok düşünün ve çok ağlayın!” diyor.

وَلَا تَخْتَلِفَنَّ بِكُمْ الْأَهْوَاءُ

(*Ve lâ tahtelifenne bikümü'l-ehvâ'*) “Çeşitli
hevâ-i nefisler, arzular, istekler sizi birbirinizle
ihtilâfa düşürmesin!”

Ana fikir bu... Ana yol, ana zihniyet bu...
Ahirete hazırlanın; darmadağın olmayın,
birbirinizle çekişmeye, ihtilâfa girmeyin!
Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, Allah'ın yolunda
dosdoğru yürüyün!

Sonra da acıklı bir cümle söylüyor ki, bitiyor
bununla... Diyor ki:

تَبْنُونَ مَالًا تَسْكُنُونَ وَتَجْمَعُونَ مَا لَا تَأْكُلُونَ

(*Tebnûne mâ lâ teskünûn*) “İçinde
oturamayacağınız evleri binâ edersiniz.” Siz
yaparsınız, mirasçılar oturur.

(*Ve tecmeûne mâ lâ te'külûn*) “Yemeyeceğiniz
malları, paraları, toplarsınız, biriktirirsiniz.”
Siz toplarsınız haramdan, helâlden... Mirasçılar
yer; siz mezarda hesabını vermekle uğraşırsınız,
hesabının derdine yanarsınız

وَتَأْمَلُونَ مَا لَا تُدْرِكُونَ

(*Ve tüemmilûne mâ lâ tüdrikûn*)

“Ulaşamayacağınız emeller, umutlar beslersiniz.” Şöyle olacak da, böyle olacak da, efendim, ilerde, filân... Böyle yaparken yaparken, birden hayat bitiverir. Eyvâh! *Innâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciûn...*

e. Yunus’tan Şiirler

Ana zihniyet bu olacak muhterem kardeşlerim! Dünyaya böyle bakacaksınız! Gözünüz yaşlı, kalbiniz hassas olacak, duygulu olacak! Kur’an’a bağlı olacaksınız!

Gelelim şiire... O şiiri de okuyacağım. Rahmetli Yunus’un gönlü şad olsun, ruhu şad olsun, kabri nur dolsun... Yunus’un zihniyetine bakın! Oduncu mu bu adam? Böyle oduncu mu olur? Ne biçim oduncuymuş mübârek? Mücevherci gibi, şiirine bak:

Benim bunda kararım yok,

Ben gene gitmeğe geldim.

Bunda dediği burada demek... Bir yerden geldim, gene gitmeğe geldim. Burada kararlı, devamlı ikamet edici değilim.

Bezîrgânım, metâim çok, Alana satmağa geldim.

Söyleyecek sözlerim var, yapılacak işlerim var... Onları söyleyeceğim, onun için geldim, bir vazifem var... Bezîrgânım, iş yapacağım, amel işleyeceğim, sevap kazanacağım; onları alıp ahirete gideceğim! Ahiret bezîrgânıyım.

Ben gelmedim da’vî için, Benim işim sevâ için;

Ben buraya boş palavraya gelmedim, iddialaşmaya gelmedim. “Ben söyleyim, ben

böyleyim, asarım, keserim, enginim, bilgiliyim, efeyim! Var mı bana yan bakan?” demek için gelmedim. Ben sevmeye geldim. Benim işim sevmektir, sevmek...

Dostun evi gönüllerdir, Gönüller yapmağa geldim.

Kim dostu? Allah! Allah'ın evi gönüllerdir. Allah gönlüne tecellî ediyor mü'minin, kalbine giriyor. Mü'minin kalbinde Allah var... “Allah, Allah... Allah, Allah...” Öyle atıyor kalbi... “Tıkır, tıkır...” demiyor, “Allah, Allah...” diyor. Mü'minin kalbi beytullah... Gönül yıkmaya değil, gönül yapmaya geldim.

Yunus'a bak! Fikrin güzelliğine bak! Asırların eskitemediği fikirler...

Dost esriği deliliğim, Âşıklar bilir neliğim, Değişirüben ikiliğim,

Birliğe yetmeğe geldim.

Bunu anlamazsınız tabii, amma şöyle anlatayım: (*Dost esriği deliliğim*) “Dostun sevgisinden sarhoşlaşmışım, deliliğim ondan... Sevgi kadehinden, aşk şarabından içtiğimden aklım başımdan gitmiş, mecnun olmuşum.” diyor. *Esrik*, sarhoş demek... (*Âşıklar bilir neliğim*) “Bunun ne olduğunu aşıkler bilir, tatmayan bilmez. (*Değişirüben ikiliğim / Birliğe yetmeğe geldim.*) İkiliği ortadan kaldırıp, birliğe ulaşmaya geldim. Yâni, Allah'a kavuşmaya geldim. Sen ben yok, sadece o var...” Nefsi yok etti mi, tevhîde erdiğini anlatmak istiyor.

O pâdişah, ben kuluyam, Dost bahçesi

bülbülüym, Ol hocamın bahçesinde, Şâd olup ötmeğe geldim.

“O Allah padişaktır, melikü’-d-dünyâ ve’l-âhireh... Ben de onun kuluyum. Dost bahçesinin bülbülüym. Bülbül şıkır şıkır niçin öterse, ben de dostum için oranın bülbülüym.” (*Ol hocamın bahçesinde / Şâd olup ötmeğe geldim*) Hoca, efendi demek... “O Efendiler efendisi Rabbimin bahçesinde, şâd olup ötmeğe geldim.” diyor.

Hayatı nasıl anlıyor, anlatıyor, görüyor? Ne şâirâne, ne hassas, ne duygulu!

Bunda bilişmeyen canlar, Anda bilişemez anlar;

Bu dünyada Rabbini bulamayanlar, burada bilişmeyen canlar, burada Rabbini tanımayanlar, ma’rifetullahı eremeyenler, buradan cahil gidenler, ahirette de bilemezler.

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ
وَأَضَلُّ سَبِيلًا

(الإسراء: ٧٢)

(*Men kâne fî hâzihî a’mâ ve fil âhireti a’mâ*)

“Bu dünyada gözü kör olanlar, ahirette de gözü kör olacak. (*Ve edallü sebîlâ*) Daha sapık olacak ahirette hâli...” (İsrâ, 17/72)

Neden? Bu dünyada Allah’ın varlığını görmedi, birliğini görmedi, dini anlamadı, gerçeği sezeemedi; kör gitti. Etrafa bakıyordu ama, gerçekleri görmüyordu. Mâneviyâtı görmüyordu, mâneviyât körüydü. Kalbi kördü, basîreti tıkalıydı,

görmedi; âmâ gitti. Ahirette de âmâ olarak haşrolacak, gözsüz haşrolacak. Diyecek ki:

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

(طه: ١٢٥)

(Kàle rabbî lime haşertenî a'mâ ve kad küntü basîrâ) Ahirette itiraza kalkacak: “Yâ Rabbi! Benim gözlerim dünyada etrafı görüyordu. Çiçekleri, yaprakları, renkleri, suyu, bulutu, rüzgârı görüyordu. Dünyada gözü gören bir insandım. Şimdi beni niye gözlerim âmâ olarak haşrettin?” diyecek. (Tâhâ, 20/125)

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ

تُنْسِي

(طه: ١٢٦)

(Kàle kezâlike etetke âyâtünâ fenesîtehâ) “Ayetlerim sana geldiği zaman, sen onları kabul etmedin! Reddettin ayetleri, delilleri görmedin! Allah’ın varlığını, birliğini görmedin! O zaman unuttun. (Ve kezâlike’l-yevme tünsâ) Mâdem ki, sen onları unuttun; bugün de sen ihmal olunacaksınız! Bugün sana itibar yok, izzet yok... Bugün kıymetin yok; unutulmuş, atılmış, itilmiş, âmâ olarak dur orada... Çünkü, dünyada kördün.” (Tâhâ, 20/126) denilecek. Yunus bunu anlatıyor.

Yunus ayet biliyor, hadis biliyor; hem de öyle Türkçe kalıba dökmüş ki, çok güzel biliyor. Her beytine bakıyorum, bir ayet aklıma geliyor, bir hadis aklıma geliyor. Çok güzel hazmetmiş.

Arapça'dan almış, eritmiş, bu tarafta Türkçe kalıba dökmüş.

Bilişüben dost ile, Hâlimi arzelmeye geldim.

Allah'ı tanıyor. "Ona hâlimi arzelmeye geldim. Bu dünyaya onu tanımağa, kulluk etmeğe geldim." diyor.

Yunus eydür âşık oldum, Ma'şûka derdinden öldüm;

Şimdi tasavvuf düşmanları Yunus'a kızacaklar. Çıkar tabancaları, bıçakları... Hücum Yunus'a! Bak, Yunus ne diyor: "Aşık oldum. Aşkullah, muhabbetullah galebe çaldı; sıril sıkılam aşık oldum, deli dîvâne oldum. Sevgilimin derdinden öldüm."

Gerçek erin kapısında, Ömrüm harçetmeğe geldim.

Er, ricâlullah demek... Allah'ın erleri, Allah eri, Allah ehli, ehlullah demek... "Hakîkî kulun, ehlullahın, evliyâullahın kapısında ömrümü harc etmeye geldim." diyor. Hizmetin en güzeli o diye, öyle söylüyor.

Allah bize akıl fikir versin... Allah bize hidâyet versin... Bizi sevdiği hallere eriştirsün, sevdiği huylara kavuştursun... Sevdiği kullardan eylesin, sevdiği yollarda yürütsün... Huzuruna sevdiği kul olarak varanlardan eylesin, aziz ve muhterem kardeşlerim!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

2. 1. 1991 - Melbourne

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

